

Małgorzata Szwejkowska - Lenart
Wydział Nauk Społecznych
Uniwersytet Vizja
ul. Okopowa 59
01-043 Warszawa

Warszawa, 19 listopada 2025 roku

Recenzja rozprawy doktorskiej

mgr. José Antonio González Costa

pt. *The victim of gender – based violence. A comparative perspective of the European Union, Spain and Italy*

napisanej pod kierunkiem dr hab. Beaty Banach – Gutierrez, prof. UWM oraz dr Izána Domingo González Barrios'a

1. Uwagi wstępne

Na podstawie uchwały Rady Instytutu Prawa SWPS w Warszawie zostałam wyznaczona jako recenzent w przewodzie doktorskim Pana José Antonio González Costa.

Kandydat do stopnia doktora nauk prawnych przedłożył, opracowaną w języku angielskim rozprawę doktorską pt. „*The victim of gender – based violence. A comparative perspective of the European Union, Spain and Italy*”. Przedmiotem recenzji jest ocena, czy dysertacja ta spełnia przesłanki z art. 187 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2024, poz.1571 t.j. ze zm.), tj. czy przedmiotowa dysertacja stanowi oryginalne rozwiązanie problemu badawczego w rozumieniu art. 187 ust. 2 wyżej przywołanej ustawy, a ponadto czy poziom wiedzy teoretycznej kandydata jak też stopień umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej odpowiada wymaganiom dla z art. 187 ust. 1 tejże ustawy.

Rozprawa doktorska stanowi stu trzydziestotrzy stronicowy maszynopis, składający się ze wstępu, trzech rozdziałów, zakończenia oraz wykazu aktów prawnych i pozycji źródłowych. Tekst opatrzone jest przypisami, w większości sporządzonymi niepoprawnie. Miejscami niemożliwe jest ustalenie czy wywód ma charakter odautorski czy stanowi omówienie poglądów wyrażonych już w doktrynie lub orzecznictwie. Brakuje zatem przypisów informujących o wykorzystaniu poglądów i argumentów pochodzących od innych autorów lub z orzeczeń sądowych. W bibliografii nie uwzględniono wielu dostępnych pozycji z literatury

przedmiotu, nie wykazano także wszystkich pozycji wykorzystanych w pracy (dotyczy także orzeczeń sądowych).

Język pracy jest na przeciętnym poziomie, występują liczne wyrażenia kolokwialne (np. „in the and of a street”, „in such a crazy way” itp.). Autor nie ustrzegł się błędów ortograficznych, stylistycznych, gramatycznych a przede wszystkim interpunkcyjnych – Doktorant w całej pracy nie zastosował nawet jednego znaku kropki. Koniec zdania można zidentyfikować wyłącznie w ten sposób, że słowo rozpoczyna się od majuskuły. Jednocześnie jednak José Antonio González Costa wykazał, że opanował na przeciętnym poziomie terminologię właściwej dla wybranej dyscypliny naukowej w języku angielskim.

2. Wybór tematu pracy

Doktorant wybrał aktualny i interesujący problem badawczy. Bezsprzecznie rozwiązania prawne wprowadzone przez hiszpańskiego prawodawcę pod koniec 2004 r. zogniskowały uwagę opinii publicznej nie tylko w tym państwie, ale także na świecie. Hiszpania to drugie, po Szwecji, państwo na świecie które zdecydowało się na wprowadzenie rozwiązań opierających się na tezie o strukturalnym charakterze przemocy wobec kobiet podyktowanej wyłącznie ich płcią.

José Antonio González Costa prawidłowo sformułował pytania badawcze, co doprowadziło do zaprezentowania oryginalnego rozwiązania obranego zagadnienia badawczego. José Antonio González Costa w swojej dysertacji analizuje rozwiązania prawne, obowiązujące w Hiszpanii, a mające na celu prewencję oraz zwalczanie przemocy skierowanej wobec kobiet, podyktowanej kryterium płci. Poddane badaniu przepisy – zasadniczo chodzi tutaj o Ustawę o środkach integralnej ochrony przed przemocą ze względu na płeć z 28 grudnia 2004 r. (w skrócie LVG), powstały po nowelizacji hiszpańskiego kodeksu karnego w 2003 r. Stanowiły z pewnością inspirację (wraz z regulacjami prawnymi przyjętymi w Szwecji) dla przyjętej kilka lat później Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (Przyjętej w Stambule 11 maja 2011 r.). Wejście w życie ustawy LVG spotkało się w Hiszpani z głosami polemicznymi tak w literaturze przedmiotu jak i w orzecznictwie. W tym ostatnim przypadku o podejściu przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości do przepisów tworzących system ochrony kobiet przed przemocą świadczy liczba skarg składanych do hiszpańskiego Trybunału Konstytucyjnego w przedmiocie ich niegodności z ustawą zasadniczą (s. 56 i nast.). Poprzedzone zostało także zdarzeniami obyczajowymi, które wzburzyły opinię publiczną (przypadek zabójstwa Any Orantes).

Hiszpańska ustawa LVG ma charakter bez wątpienia pionierski, jest jednym z pierwszych aktów prawnych na świecie, w których dokonano głębokiej conceptualizacji przemocy używanej przez sprawców wyłącznie z uwagi na płeć kobietą pokrzywdzonych. Doktorant trafnie charakteryzuje zjawisko przemocy ze względu na płeć, będące przejawem dyskryminacji wobec kobiet, różnicując je np. z tzw. przemocą domową. Waga problemu poruszanego przez José Antonio González Costa wynika z odnoszenia się przezeń do fundamentalnych zasad każdego demokratycznego państwa prawa do równego traktowania oraz uwypuklenia zjawiska społecznego, którego skala jest niedoszacowana tj. przemocy stosowanej wobec mężczyzn, z uwagi na płeć.

3.Struktura pracy

Rozprawa doktorska składa się z trzech rozdziałów merytorycznych, poprzedzonych wstępem oraz zakończonych konkluzjami.

Wstęp dysertacji stanowi omówienie zastosowanych metod badawczych oraz przyjętych hipotez. Doktorant nie wskazuje przy tym z jakich względów podjął się analizy obranej tematyki, czyni to niemniej w kolejnych rozdziałach pracy. W rozdziale I, który formalnie nie został (tak jak i pozostałe rozdziały) formalnie wyodrębniony przy formatowaniu pracy (!) Doktorant podejmuje próbę wyjaśnienia podstawowych zagadnień, w tym różnicuje przemoc z uwagi na kryterium płci od przemocy domowej, charakteryzując oba podejścia do zwalczania dyskryminacji kobiet oraz syntetycznie objaśnia rodzaje przemocy. Rozdział jest bardzo krótki i liczy niespełna 12 stron, z tego względu powinien zostać dołączony do uwag wstępnych i nie powinien stanowić samodzielnej jednostki redakcyjnej w pracy. Bez wątpienia jest to bowiem rodzaj podrozdziału, a nie samodzielnej części pracy.

W rozdziale II, liczącym niemal 90 stron (ze 133 składających się na tę rozprawę) stanowiącym zasadniczą część pracy, w zasadzie konsumującym całą poruszaną tematykę, Doktorant przedstawia zarówno rozwiązania prawne dotyczące koncepcji przemocy ze względu na płeć z perspektywy międzynarodowej, w tym Unii Europejskiej jak też porównuje (w podrozdziale 2.3) rozwiązania prawne przyjęte w Hiszpanii oraz we Włoszech. W tym miejscu podkreślenia wymaga, iż jakkolwiek analiza w perspektywie międzynarodowej oraz w kontekście regulacji włoskiego systemu prawnego jest interesująca i poprawna to nie jest to analiza komparatystyczna tego rodzaju, aby uzasadniać wprowadzenie podtytułu do dysertacji. W tej części rozprawy Doktorant analizuje treść i wzajemne relacje pomiędzy przepisami hiszpańskiego kodeksu karnego a ustawą LVG, przytacza poglądy doktryny i judykatury dotyczące polityki kryminalnej w zakresie omawianego przez Autora patologicznego zjawiska

społecznego. W końcowej części Doktorant przedstawia propozycje kierunków nowelizacji ustawy LVG. W rozdziale III José Antonio González Costa podkreśla interdyscyplinarny charakter zjawiska przemocy, wskazując na potrzebę jego zwalczania nie tylko poprzez system sankcji karnych stosowanych przez sądy, ale poprzez przyjmowanie takich rozwiązań i procedur, które będą angażowały podmioty spoza wymiaru sprawiedliwości np. psychologów, pedagogów, pracowników społecznych. Autor proponuje stworzenie alternatywnej dla sądowej ścieżki postępowania w sprawach związanych z przemocą. Rekomenduje przy tym wykorzystanie także mediacji pomiędzy stronami konfliktu. Całość rozważań Doktorant podsumowuje w konkluzjach z przeprowadzonych badań.

Zawartość merytoryczna poszczególnych rozdziałów została oceniona poniżej. Systematyka dysertacji w zakresie podziału materiału badawczego pomiędzy poszczególne rozdziały budzi daleko idące zastrzeżenia. Praca bowiem w istocie składa się z jednego nadmiernie rozbudowanego rozdziału (z którego należałoby wyodrębnić co najmniej jeden dodatkowy rozdział poświęcony uwagom prawnoporównawczym) oraz dwóch nieporównywalnie mniejszych co do objętości treściowej jednostek redakcyjnych. Jednostki redakcyjne w ramach rozdziału zostały trafnie wyodrębnione i tworzą logiczną całość.

4. Merytoryczna ocena pracy

Przechodząc do recenzji treści poszczególnych rozdziałów rozprawy, należy wskazać, że zarówno treść uwag wstępnych jak i I rozdziału nie budzą zastrzeżeń, są to części zarówno konieczne z punktu widzenia całej pracy, jak też poprawnie opracowane.

Uwaga Recenzenta musi się skupić przede wszystkim na rozdziale II, stanowiącym zasadniczy fragment ocenianych rozważań. W rozdziale II Autor, jak już zaznaczono powyżej odnosi się do aktów prawa międzynarodowego odnoszącego się do przemocy wobec kobiet uwarunkowanej kryterium płci, jak też do kierunków polityk kryminalnych w zakresie zwalczania tego zjawiska obowiązujących w państwach Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem włoskiego systemu prawa. W tym zakresie mankamentem jest wyłącznie przywoływanie przez Doktoranta statystyk dotyczących zjawiska przemocy wobec kobiet pozyskanych na dekadę lub nawet wcześniej w stosunku do czasu powstania ocenianej rozprawy (*vide s. 22*), a także powoływanie się na dane statystyczne bez wskazania źródła ich pochodzenia.

Zasadniczo jednak wywód w tym rozdziale stanowi analizę przepisów ustawy LVG oraz hiszpańskiego kodeksu karnego (głównie art. 153) przez pryzmat ich zgodności z konstytucyjną zasadą równości – art. 14 Konstytucji Królestwa Hiszpanii. Zdaniem Recenzenta

wprowadzenie regulacji prawnych zwalczających najgroźniejsze akty dyskryminacyjne wobec kobiet z uwagi na ich płeć, zabezpieczonych sankcją karną, podyktowane było przekonaniem hiszpańskiego prawodawcy, o potrzebie przyznania kobietom jako przedstawicielkom płci historycznie dyskryminowanej wzmożonej ochrony prawnej w porównaniu z pokrzywdzonymi przemocowymi zachowaniami przedstawicielami płci męskiej. Tym samym w zamyśle prawodawcy leżało wyrównanie szans kobiet na ochronę przed przemocą, jako akt sprawiedliwości społecznej i historycznej (pozytywna dyskryminacja). *Ratio legis* ustawy hiszpański prawodawca wyjaśnia w *Preamble* do ustawy LVG, wskazując m.in.: „*Przemoc ze względu na płeć nie jest problemem należącym wyłącznie do sfery prywatnej. Przeciwnie jest najbardziej brutalnym symbolem nierówności istniejącej w naszym społeczeństwie (...). Władze [publiczne- przyp. własne] są zobowiązane przez art. 9.2 Konstytucji do podjęcia „pozytywnych działań”, aby zapewnić skuteczną ochronę tych praw [tj. praw kobiet – przyp. własne]”*. Doktorant nie odnosi się jednak, chociaż powinien to uczynić przystępując do analizy ustawy LVG do treści Preambuły, która opiera się na przekonaniu o głęboko zakorzenionej w hiszpańskim społeczeństwie postawie strukturalnej niechęci wobec kobiet. Nie może zniknąć z pola widzenia fakt, że tradycyjne hiszpańskie społeczeństwo dotknięte jest problemem „machismo”. Hiszpański ustawodawca ma tego świadomość i bezpardonowo przełamuje stereotypy dotyczące płci, a ponadto *explicite* we wprowadzeniu do LVG wyjaśnia, że dokonał oceny aksjologicznej i przyznał prymat ochronie praw kobiet przed przemocą, kierując się treścią Konstytucji Królestwa Hiszpanii. Nie można zatem podnosić zarzutu, jaki czyni Autor dysertacji, że rozwiązania prawne o które opiera się ustawa LVG zostały wprowadzone przy jawnym naruszeniu zasady równości, co można odczytywać jakoby hiszpański prawodawca z zamysłem zdecydował się działać wbrew zasadzie równości wobec prawa. Nie jest to prawdą, o czym wymownie świadczy powyższy cytat z Preambuły do LVG. Doktorant w dysertacji konsekwentnie kwestionuje podstawowe założenie, na którym oparto regulację ustawy LVG. W związku z tym powinien wyjaśnić przyczyny leżące u podstaw zajęcia takiego stanowiska. Tym bardziej, że prawodawca otwarcie wyraził motywy podjęcia określonych działań legislacyjnych. Tymczasem Autor dysertacji w każdym w zasadzie fragmencie rozdziału II daje wyraz swojemu przekonaniu, że wyżej normy ochronne naruszają zasadę równości wobec prawa, ale nie odnosi się przystępując do rozważań do tezy postawionej przez prawodawcę w *Preamble* ustawy LVG. Takie podejście po pierwsze zaburza odbiór tej części pracy. Dla czytelnika spoza kręgu systemu prawa hiszpańskiego podstawowe znaczenie ma zapoznanie się z treścią analizowanych w pracy przepisów prawa, a dopiero następnie z możliwymi kontrowersjami związanymi z ich ewentualną niekonstytucyjnością i praktycznymi

implikacjami związanymi z ich stosowaniem. Przeplatanie wątków wywodu odnoszących się do treści badanych przepisów, argumentami o ich niekonstytucyjności wymaga od czytelnika dysertacji niemałej cierpliwości i determinacji w poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie o treść omawianych przez Doktoranta przepisów. Wydaje się wprawdzie, że José Antonio González miejscami podjął próbę uporządkowanego przedstawienia całokształtu przepisów normujących ochronę kobiet przed przemocą, lecz próba ta nie została zwieńczona sukcesem, m.in. właśnie z powodu forsowania tezy o niezgodności omawianych przepisów z zasadą równości wobec prawa. Ponadto w rozprawie brakuje wnikliwej refleksji nad sposobem pojmowania zasady równości. Wprawdzie Autor prowadzi w tym względzie szczątkowy wywód (s. 59 - 61), wskazując na możliwe odstępstwa od tej zasady z uwagi na racjonalne i uzasadnione przesłanki implikujące konieczność odmiennego traktowania wybranych grup czy jednostek, ale nie zderza tej konstatacji z założeniem hiszpańskiego ustawodawcy dotyczącej konieczności wyrównywania szans i przyznania wzmożonej ochrony kobietom przed przemocą. Gdyby Doktorant miał taką refleksję naprowadziłoby go to na konieczność poczynienia rozważań czy uwarunkowania historyczno – społeczne (wyartykułowane w Preambule do LVG) mogły stanowić uzasadnioną przesłankę różnicowania sytuacji kobiet i mężczyzn w kontekście zachowań związanych ze stosowaniem przemocy. Przyjmując za punkt wyjścia do rozważań charakterystyczne do niedawna dla społeczeństwa hiszpańskiego dążenie do ograniczenia praw kobiet i zepchnięcia ich do sfery tradycyjnych kobiecych ról żony i matki, oraz współczesną potrzebę efektywnej zmiany tych postaw można się zastanowić czy stanowisko prawodawcy hiszpańskiego uzasadnia przyznanie silniejszej ochrony przed przemocą kobietom, a w konsekwencji nie stanowi naruszenia równości wobec prawa. Nie pozostaje bowiem w sprzeczności z zasadą demokratycznego państwa stosowanie takich instrumentów prawnych, które służą stworzeniu równych szans i zapobieganiu dyskryminacji. W kontekście powyższego nie można zgodzić się z kategoryczną tezą postawioną przez Autora już *a priori* w jego pracy, w świetle której przepisy LVG oraz przepisy Kodeksu karnego penalizujące zachowania przemocowe wobec kobiet¹ naruszają konstytucyjną zasadę równości wobec prawa (s. 56 - 57). José Antonio González Costa unika bowiem w tym względzie głębszej refleksji na temat historycznego oraz społecznego postrzegania roli kobiet w Hiszpanii oraz wieloaspektowego charakteru przemocy stosowanej wobec kobiet, w szczególności faktu społecznego przyzwolenia oraz tolerowania tego rodzaju przemocy. Poprzestaje na konstatacji, że przekonania i postawy społeczne w Hiszpanii zmieniły się diametralnie i nie jest już zasadnym

¹ Np. przewidujące w dolnym ustawowym progu zagrożenia sankcją karną surowsze kary wobec agresora – mężczyzny niż w przypadku agresora – kobiety.

utrzymywanie wzmożonej ochrony kobiet przed przemocą jako przejawem ich dyskryminowania. José Antonio González Costa, jak wskazano powyżej, neguje potrzebę pozytywnych działań państwa na rzecz wyrównywania szans kobiet, ale nie wskazuje w zasadzie przyczyn z powodu których zajmuje takie stanowisko. Tym samym nie wiadomo jakimi względami się kierował kwestionując *ratio legis* ustawy LVG, wyrażone w Preambule ustawy oraz rekomendując jej gruntowną nowelizację (s. 98, , s. 101 – 102). Podkreślić w tym miejscu trzeba, że Autor, co paradoksalne, dostrzega wyraźną statystyczną różnicę w skali zjawiska przemocy wobec kobiet w porównaniu do przemocy wobec mężczyzn.

Jak się wydaje, nie tyle kształt niniejszych przepisów i ich ewentualna niekonstytucyjność² stanowi przedmiot najistotniejszych kontrowersji w Hiszpanii, lecz przede wszystkim oparcie potrzeby regulacji prawnej przez hiszpańskiego prawodawcę na tezie o historycznym i strukturalnym charakterze przemocy wobec kobiet oraz przyznaniu przez władze publiczne, że takie patologiczne zjawisko występuje i należy je zwalczać, także w drodze przepisów karnych.

Poważne zastrzeżenia budzi forsowana przez Autora pracy teza o wzroście liczby zabójstw kobiet w Hiszpanii w efekcie wejścia w życie ustawy LVG i nowelizacji do Kodeksu karnego. Przekonanie to nie zostało bowiem oparte na żadnych danych statystycznych (a tych z pewnością nie brakuje, lecz Doktorant nie zadał sobie trudu zapoznania się z nimi), ale bazuje wyłącznie na doniesieniach medialnych. Takie podejście nie wpisuje się w metodykę prowadzenia badań naukowych.

Podnoszone przez Autora w rozdziale II kwestie dotyczące kontrowersji związanych ze stosowaniem ustawy LVG oraz odpowiednich przepisów hiszpańskiego Kodeksu karnego, nie są jednak w całości bezzasadne. Rację trzeba przyznać Doktorantowi, gdy zauważa że w ustawie LVG pominięto przemoc, która może mieć miejsce w przypadku związków partnerskich osób homoseksualnych oraz patologiczne zjawiska związane ze stosowaniem przemocy ze względu na płeć przez osoby inne niż mężowie czy partnerzy (byli lub aktualni) pokrzywdzonych kobiet (np. w środowisku pracowniczym). José Antonio González Costa podnosi ponadto liczne wątpliwości odnośnie stosowania przez sąd, często bez zgody ofiary, środków karnych polegających na nakazie opuszczenia wspólnego mieszkania przez mężczyznę, utrzymywania kontaktu z pokrzywdzoną i zbliżania się (art. 64 LVG, s. 78 - 95). Te dotkliwe i represyjne środki są niejednokrotnie stosowane nie w sprawach o znęcanie się

² Hiszpański Trybunał Konstytucyjny w orzeczeniu STC 59/2008 nie uznał przepisu art. 153 Kodeksu karnego za niekonstytucyjny, tym samym uznając, że różnicowanie, także na gruncie prawa karnego, sytuacji kobiet i mężczyzn w kontekście przemocy stanowi uzasadnione odstępstwo od zasady równości wobec prawa (art. 14 Konstytucji Królestwa Hiszpanii).

nad kobietą lub dziećmi, ale w sprawach, które mają małą wagę i niewielki stopień dolegliwości dla osób pokrzywdzonych (s. 78 – 96). Zastosowanie tych środków wpływa następnie na funkcjonowanie społeczne takiej rodziny lub pary. Słusznie konstatuje Autor rozprawy, że podjęcie kontaktów z pokrzywdzoną kobietą przez mężczyznę wobec którego orzeczono zakaz kontaktów i zbliżania się naraża go na sankcję karną z art. 468 hiszpańskiego Kodeksu karnego, chociażby pokrzywdzona wyraziła zgodę na kontakty, pragnąc kontynuować z tym mężczyzną dotychczasową relację. Kobieta podejmując takie kontakty wbrew zakazowi także naraża się na odpowiedzialność karną (współsprawstwo lub podżeganie do art. 468 Kodeksu karnego).

Z pewnością Autor trafnie także identyfikuje problem związany z możliwymi fałszywymi zawiadomieniami o przestępstwie motywowanymi np. chęcią łatwego usunięcia mężczyzny z życia rodziny i możliwością związania się z nowym partnerem, przy zatrzymaniu dzieci, mieszkania i uzyskaniu pomocy socjalnej ze strony państwa (s. 70 – 78). W tym ostatnim przypadku Doktorant jednak nie próbuje nawet ustalić skali tego zjawiska, swoje twierdzenia, ilustrując ponownie odwoływaniem się do bliżej nieokreślonych doniesień medialnych. Z dysertacji nie można zatem się dowiedzieć, czy w Hiszpani np. władze publiczne lub przedstawiciele środowisk naukowych badają zjawisko składania fałszywych zawiadomień przez kobiety o stosowaniu przez nich przemocy, a zatem czy obawy wyrażane przez Autora pracy w tym względzie są uzasadnione.

W rozdziale III pracy Doktorant wskazuje na potrzebę pozasądowego rozwiązywania konfliktów powstałych na tle stosowania przemocy. Nie sposób nie podzielić zapatrywania José Antonio González Costa, że punitywne polityka karna nie wyeliminuje patologicznych zjawisk związanych z przemocą, także tą uwarunkowaną kwestią płci osoby pokrzywdzonej. Możliwe jest w ten sposób nawet nasilenie negatywnych zdarzeń. Aktualna jest zatem potrzeba zwalczania przemocy w inny sposób niż poprzez represyjne normy prawne. Nie sposób nie uznać także potrzeby dostrzeżenia wieloaspektowości zjawiska przemocy między osobami pozostającymi w relacji uczuciowej.

W zakończeniu rozprawy Doktorant podejmuje się sformułowania wniosków *de lege ferenda*, Przechodząc jednak do wartości naukowej sformułowanych przez Doktoranta postulatów *de lege ferenda* ocenić je należy jako wartościowe. Trudno się jednak z nimi zgodzić, bowiem opierają się o negację potrzeby zwalczania przemocy wobec kobiet jako zjawiska historycznego i strukturalnego.

Reasumując należy stwierdzić, że treść dysertacji oddaje obrany przez Doktoranta. Podział zagadnień pomiędzy poszczególne rozdziały jest zaburzony, w tym zakresie konieczne

było wyodrębnienie co najmniej jednego rozdziału dotyczącego uwag o charakterze komparatystycznym. Doktorant zidentyfikował ważny problem badawczego oraz omówił lub zasygnalizował wiele istotnych zagadnień związanych z przyjętym tematem. Autor zgromadził wystarczającą i różnorodną literaturę przedmiotu. Występują jednak w pracy obszerne fragmenty nie opatrzone żadnymi przypisami, podczas gdy z ich treści wyraźnie wynika, że Doktorant nie jest autorem prezentowanych poglądów czy badaczem który uzyskał przytaczane wyniki. Treść pracy dowodzi, że José Antonio González Costa opanował dostatecznie pojęcia z zakresu nauk prawnych w języku angielskim, potrafi poprawnie zastosować metod wykładni przepisów prawa i wysnuć na tej podstawie wniosków. Dysertacja ma walor naukowy, zaś jej Autor wykazał sprawność badawczą.

5. Konkluzja

Recenzowana rozprawa doktorska, pomimo wszystkich wskazanych powyżej mankamentów i oczywistych błędów, spełnia kryteria rozpraw doktorskich z art. 187 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2024, poz.1571 t.j). Jakkolwiek należy zaznaczyć, że wymogi te zostały zrealizowane wyłącznie w stopniu dostatecznym.

W związku z pozytywną konkluzją mojej recenzji wnoszę o dopuszczenie Pana José Antonio González Costa do dalszych etapów postępowania doktorskiego.

